

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN TÜRKİYE ve KONYA İŞ ÂLEMİNE ETKİLERİ

Değerlendirme Notu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

AHMET ÇELİK

KONYA
Kasım - 2017
www.kto.org.tr

İçindekiler

1.	GİRİŞ.....	1
2.	15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ	2
3.	15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN TÜRKİYE EKONOMİSİNE ETKİLERİ	3
3.1	Döviz Kurları ve Faizler.....	3
3.2	İç ve Dış Borçlanma.....	4
3.3	Dış ticaret / Cari Açık	4
3.4	İşsizlik / Enflasyon.....	5
3.5	Küresel Çalkantılar	5
4.	15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN KONYA İŞ ÂLEMİNE YANSIMALARI	6
4.1	Kredi Verileri İle Konya	6
4.2	Yatırım Teşvik Verileri ile KONYA.....	9
5.	SONUÇ	11
6.	KAYNAKÇA	12

1. GİRİŞ

15 Temmuz darbe girişimi; 2002-2016 döneminde birçok kez dayanıklılığı test edilen Türkiye ekonomisi için en zor sınav olmuştur. Darbe girişiminin Türkiye'nin siyasi istikrarının yanı sıra ekonomik büyüme ve kalkınma hedeflerine de kastettiği aşikârdır. Piyasalar açısından değerlendirdiğimizde 15 Temmuz'un ekonomiyi beklenenden daha az ölçüde etkilediğini görmekteyiz. Bu durumun temel nedeni Merkez Bankası ve ekonomi yönetiminin hızlı bir şekilde gerekli tedbirleri alarak piyasaları yatıştırmasıdır. Darbe girişiminin ardından uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları Standard&Poor's, Moody's ve Fitch'in Türkiye'nin kredi notu hakkında yaptığı açıklamalarda ise kuruluşların olumsuz bir tavır takındığı görülmüştür. Fitch, darbe girişiminin Türkiye'de siyasi riskleri artırdığı ve Türk hükümetinin vereceği tepkilerin not değerlendirmesinde etkili olacağı açıklamasını yaparken; S&P, siyasi ortamı gerekçe göstererek Türkiye'nin notunu düşürmüştür. Bir diğer kredi derecelendirme kuruluşu olan Moody's de Türkiye'yi yatırım yapılabilir seviyedeki kredi notunu düşürmekle tehdit etmesiyle darbe girişiminin bir diğer küresel ayağı olduğunu göstermiştir. Bu olumsuz bakış ve kredi notunun düşürülmesi ilk etapta uluslararası yatırımcılar ve piyasalar açısından Türkiye'ye karşı adil olmayan tavırlarının göstergesidir.

15 Temmuz vakası, seçilmiş hükümete karşı apaçık bir darbe girişimidir. Bu darbe girişimi, halkın özverisi, demokrasisine sahip çıkma refleksi ve seçilmiş hükümete bağlılığı sayesinde engellenmiştir. Sonraki adım ise sistematik terörist saldırılar ile sosyo-politik bir karmaşa çıkarmak olup; Türkiye, terör örgütlerinin seri ve planlı saldırılarıyla yüz yüze kalmıştır. Amaç halk arasında kaos ortamı oluşturmak iken yine halkın sağduyusu, hükümetin terör örgütlerine karşı kararlı duruşu ve tabii ki güvenlik güçlerinin canları pahasına gerçekleştirdiği operasyonlar ve aldıkları önlemler sayesinde bu saldırı da amacına ulaşamamıştır.

2002'den sonra, halkın iradesine ve siyasi iradeye karşı yapılan fiili girişimlerin hepsi başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Sağlanan ekonomik istikrar ortamı sayesinde, istenilen kriz ortamı oluşturulamamıştır. Ekonomik istikrarın, siyasi istikrardan bağımsız düşünülemez olduğu gerçeği, bu iki söylemin birbirinden bağımsız düşünülmemesini gerekli kılmıştır. Yapılan siyasi ve toplumsal odaklı girişimler ve ekonomik operasyonlar, güçlü halk desteği sayesinde siyasi iradeyle püskürtülmüş; genel, yerel ve Cumhurbaşkanlığı seçim sonuçları ise siyasi iradeyi her seferinde daha da güçlendirmiştir. Geline nokta Türkiye büyük projeleriyle, sürdürülebilir bir kalkınma yolunda ilerlemektedir.

Bu çalışmada 15 Temmuz darbe girişiminin Türkiye ve Konya üzerindeki ekonomik etkileri incelenmiş, sonuç kısmında da Konya iş âleminin konuya bakışı anlatılmıştır.

2. 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ

Ekonomik göstergelerin iyileştiği, ülke risk primlerinin düştüğü ve büyük projelerin gündeme geldiği 2013 yılında Türkiye'ye yönelik operasyonlar da başlamıştır. Tüm bunlarla hedeflenen, planlanan yatırımların maliyetini yükseltmek ve tamamlanması gerçekçi olmayan projeler haline dönüştürmektir. Ancak, bu operasyonlar da başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Ekonomik ve siyasi istikrarı tehdit eden girişimlerin başarısız olması sonrasında vesayet odakları bu kez de askeri darbe girişiminde bulunmuşlardır. Ancak, Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve sosyal yapısındaki değişim ve gelişme sonucunda, demokratik hak ve kazanımlarını kaybetmek istemeyen halk, darbe girişimi karşısında geçmişten çok farklı bir tepki vermiştir. Bu girişimde halka karşı ateş açılmış ve tarihte ilk kez görülen bir alçaklık olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) bombalanmıştır. Cumhurbaşkanı'na suikast planlandığı, millet iradesi ve bu iradeyi temsil eden Cumhurbaşkanı'nın hedef alındığı 15 Temmuz darbe girişiminde, uluslararası destekli FETÖ bir kez daha başarısız olmuştur.

15 Temmuz darbe girişimini gerçekleştiren askeri yapı, önceki dönemlerden farklı bir özelliğe sahiptir. Bu yapı uzun yıllar boyunca, devletin bütün kademelerinde paralel bir oluşumla gerek kurumlar gerekse kişiler aracılığıyla darbe girişimini planlamıştır. Ancak yaptıkları tüm planlamalara rağmen, kendileri için beklenmeyen bir durumla karşılaşmışlardır. Askeri müdahalelerin hükmünün kalmadığı algısının hâkim olduğu bir dönemde gerçekleştirdikleri darbe girişimi karşısında, beklemedikleri bir şekilde halkın direnişiyle karşı karşıya kalmışlardır.

15 Temmuz darbe girişiminin halkın direnişi ile bertaraf edilmesi sonrasında, bu sefer de PKK terör örgütü harekete geçmiş ve kriz ortamı oluşturma çabası devam etmiştir. Bu şekilde, Türkiye'nin uluslararası arenadaki olumlu algısının değiştirilmesi ve yurtiçinde güvensiz bir ortamın oluşturulması hedeflenmiştir. Başarısız darbe girişimi ve sonrasında devam eden terör olaylarıyla son kertede amaçlanan ise Türkiye'deki yatırımları baskı altına almak ve ekonomik potansiyeli yok etmektir. Özellikle 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında, Türkiye ekonomisinde yaşanan hızlı toparlanmaya rağmen, not düşürülmesi kararının arka planında siyasi gerekçelerin olduğu aşikardır.

3. 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN TÜRKİYE EKONOMİSİNE ETKİLERİ

15 Temmuz darbe girişiminin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkileri **iki ayrı fazda** görülmüştür. **Birincil etkiler**, hemen darbe girişimin ardından 18-22 Temmuz haftasında finansal piyasalarda büyük kayıplar yaşanmasıyla gözlenmiştir. Daha sonraki haftalarda, bu kayıplar kademeli olarak giderilmiştir. **İkinci faz etkileri** ise darbe girişiminin bir yan sonucu olarak Türkiye'nin kredi notunun Moody's tarafından 23 Eylül'de yatırım yapılabilir seviyenin aşağısına düşürülmesi ile daha belirgin hale gelmiştir. FETÖ'nün süregelen Türkiye'yi itibarsızlaştırma amaçlı propaganda faaliyetlerinin de katkısıyla yabancı yatırımcılar nezdinde Türk ekonomisine olan güvenin tahrip edilmesi ve artan belirsizlik Türkiye'nin dünya piyasalarında yaşanan dalgalanmalardan, benzer gelişmekte olan ülkelere nazaran daha olumsuz etkilenmesine yol açmıştır.

Türkiye ekonomisi; küresel ticaretteki zayıflık, 15 Temmuz başarısız darbe girişimi ve ciddi jeopolitik risklerin gölgesinde 2016 yılının ilk yarısında önemli bir büyüme performansı gösterirken, darbe girişiminin gerçekleştiği **üçüncü çeyrekte kısmi bir daralma** yaşamıştır. 15 Temmuz darbe girişimi sürecinde ciddi sistemik risklerle karşı karşıya kalan Türkiye ekonomisi bir ülkenin yaşayabileceği en büyük siyasi ve ekonomik krizlerden birisiyle karşı karşıya kalmıştır. Bertaraf edilen darbe girişimi sonrasında aktif bir kriz yönetimi performansı sergilenmiş, ekonomik aktivitelerde canlılığın devamlılığı için önemli adımlar atılmış, ulusal ve uluslararası yatırımcılara yönelik güven verici açıklamalarla pozitif ortamın istikrarı sağlanmıştır.

3.1 Döviz Kurları ve Faizler

15 Temmuz darbe girişimi sonrasında 18-22 Temmuz haftası finansal piyasalarda aşağı yönlü eğilimler izlenmiştir. Verilere göre, Borsa İstanbul'da Bist-100 Endeksi 18-22 Temmuz haftasında yüzde 13,4 oranında değer kaybederken, aynı süreçte dolar bazında Borsa İstanbul'daki ortalama kayıp oranı yüzde 18,1 düzeyinde gerçekleşmiştir. DİBS'te yaşanan satış yönlü seyirlerin etkisiyle, 15 Temmuz Cuma günü kapanışında yüzde 8,55 düzeyinde bulunan gösterge tahvil faiz oranı, 22 Temmuz Cuma günü sonunda yüzde 9,37 seviyesine yükselmiştir. Darbe girişimi sonrası döviz piyasalarında da çok dalgalı seyirler kaydedilmiştir. 15 Temmuz günü sonunda 2.89 düzeyinde bulunan dolar/TL kuru, 22 Temmuz günü sonunda 3.07 düzeyine çıkarken, aynı süreçte Euro/TL kuru da 3.20 düzeyinden 3.37 düzeyine yükselmiştir.

Tarihler	Dolar/TL	Euro/TL
14.Tem.16	2,8913	3,2132
15.Tem.16	2,8834	3,2102
18.Tem.16	2,9485	3,2591
19.Tem.16	2,9766	3,291
20.Tem.16	3,0281	3,3318
21.Tem.16	3,0727	3,3867
22.Tem.16	3,0573	3,3704
25.Tem.16	3,0317	3,3288
26.Tem.16	3,0353	3,3405
27.Tem.16	3,0377	3,3398
28.Tem.16	3,0167	3,3467
29.Tem.16	3,0125	3,3446
1.Ağu.16	2,9797	3,3266
2.Ağu.16	2,9926	3,3501
3.Ağu.16	3,0075	3,3686
4.Ağu.16	3,0213	3,3626
5.Ağu.16	2,9996	3,3432

Tablodan da görüleceği üzere, 15 Temmuz Cuma günü yaşanan darbe girişiminin etkileri piyasaların açıldığı 18 Temmuz Pazartesi günü kısmen hissedilmiştir. Dolar ve Euro kurlarında 21 Temmuz tarihine kadar düşük ivmeli bir yükseliş görülmekte iken, OHAL ilan edilen 21 Temmuz tarihinden sonra ise kısmi bir düşüş olmuştur.

3.2 İç ve Dış Borçlanma

15 Temmuz darbe girişiminin ardından Temmuz-Kasım dönemi iç borçlanmaları fazladan 700 milyon TL maliyet ile gerçekleştirilmiştir. 15 Temmuz sonrası ABD doları ve Euro kurlarındaki artışa göre 7 Kasım 2016 itibariyle, devlet borçlarına ilişkin dış borç servisinde oluşan ilave maliyet de 266,2 milyon TL olarak hesaplanırken, Hazine garantili dış borcun üstleniminden kaynaklanan ilave maliyet ise 679.258 TL olup bahse konu ödemelerden toplam 266,8 milyon TL ilave yük doğmuştur. Bu süreçte ekonomi yönünden patinaj durumu yaşanmış, hatta bazı açılardan geriye gitme durumu söz konusu olmuştur.

3.3 Dış ticaret / Cari Açık

Küresel ekonomideki yavaşlama ve talep daralması ile ulusal bazlı faktörlerin birleşimi sonucunda Türkiye ekonomisi, dış ticaretin olumsuz etkilerine maruz kalmıştır. İhracat dolar bazında yüzde 2,8 ve ithalat ise yüzde 5,8 gerileme kaydetmiştir. Dış ticaret açığı yıllık bazda yüzde 11,7 gerileyerek 55,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise 69,5 seviyesinden yüzde 71,8'e yükselmiştir.

2013 sonundan sonra azalma eğilimi gösteren cari açığın 12 aylık birikimli tutarı, uluslararası piyasalarda petrol fiyatlarının azalmasının desteğiyle 2016 Temmuz sonu itibariyle 28,8 milyar dolara kadar düşmüştü. Temmuz ayının ardından, cari açık tarafındaki iyileşme eğilimi son bulmuş ve 12 aylık birikimli cari açık tutarı 2016 Ekim sonu itibariyle 33,8 milyar dolara yükselmiştir. Merkez Bankası verilerine göre 15 Temmuz 2016 itibariyle 122,71 milyar dolar

düzeyinde bulunan altın dahil döviz rezervleri, darbe girişiminden sonraki iki hafta azalarak 22 Temmuz itibariyle 121,43 milyar dolara ve 29 Temmuz itibariyle 119,72 milyar dolara gerilemiştir. 19 Ağustos itibariyle 123,48 milyar dolara çıkmış, 23 Eylül'de 121,99 milyar dolar olarak gerçekleşmiş, kredi not indirimi etkisiyle düşüş eğilimine girmiştir. Merkez Bankası'nın altın dahil döviz rezervleri, 2016 sonu itibariyle 106,10 milyar dolar seviyesine düşmüştür.

3.4 İşsizlik / Enflasyon

TÜİK verilerine göre 2016 Temmuz'da yüzde 10,7 oranında gerçekleşen işsizlik oranı, ağustosta yüzde 11,3 oranına yükselmiştir. FETÖ kapsamında işten çıkarılanlar nedeniyle eylülde daha da artabileceği düşünülen işsizlik oranı tarım ve inşaat sektörleri istihdamında yaşanan artışlar sayesinde eylülde yüzde 11,3 seviyesinde kalabilmiş ama ekimde yüzde 11,8 düzeyine yükselmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış işsizlik oranı ekimde yüzde 11,7 oranına çıkmıştır.

Türkiye'nin en önemli sorunlarının başında gelen enflasyonla mücadele de zorlaşmıştır. Nitekim Orta Vadeli Ekonomik Programda %5 olarak öngörülen TÜFE, enflasyon hedefinin 3,53 puan üzerinde yılsonunda %8.53 düzeylerinde gerçekleşmiştir. Enflasyonun bir türlü gelişmiş ülkeler düzeyine çekilememesi, faiz oranlarının da gelişmiş ülkelere çok yüksek düzeyde oluşmasına neden olmakta, bu da sıcak para girişi için uygun zemin oluşturarak reel kurları aşağıya çekmektedir.

3.5 Küresel Çalkantılar

Türkiye ekonomisi 2016 yılında kendi iç dinamiklerinin yanı sıra kritik **küresel çalkantıların** ve gelişmelerin de etkili olduğu bir süreç yaşamıştır.

Haziran ayında İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılma kararı (**Brexit**) sonrası süreçte yaşanan belirsizlikler ve Avrupa'nın geleceğine yönelik endişeler artış göstermiştir. AB'nin kendi içinde yaşanan muhtemel çıkış tartışmalarının tetiklediği belirsizlik küresel piyasalara taşınmıştır.

Faiz artırım sürecine gireceğine dair sinyaller veren Amerikan Merkez Bankası (FED) küresel piyasalar üzerinde etkisini bu yıl da sürdürürken Aralık ayında vereceği faiz kararı bekleşi, gelişmekte olan piyasalara yönelik belirsiz ve negatif bir algının devamına yol açmıştır. ABD Başkanlık seçimlerinde Donald Trump'ın seçilmesi sonrasında küresel piyasalarda baş gösteren panik ve belirsizlik, FED'den gelecek muhtemel faiz artırım kararı beklentisiyle Amerikan dolarının diğer para birimlerine karşı aşırı değer kazanmasına yol açmıştır. Bu bağlamda özellikle gelişmekte olan ülke para birimleri üzerinde ciddi bir baskı oluşmuştur. Türk lirası da (TL) dünyadaki bu genel trend içerisinde görece değer kaybetmiştir.

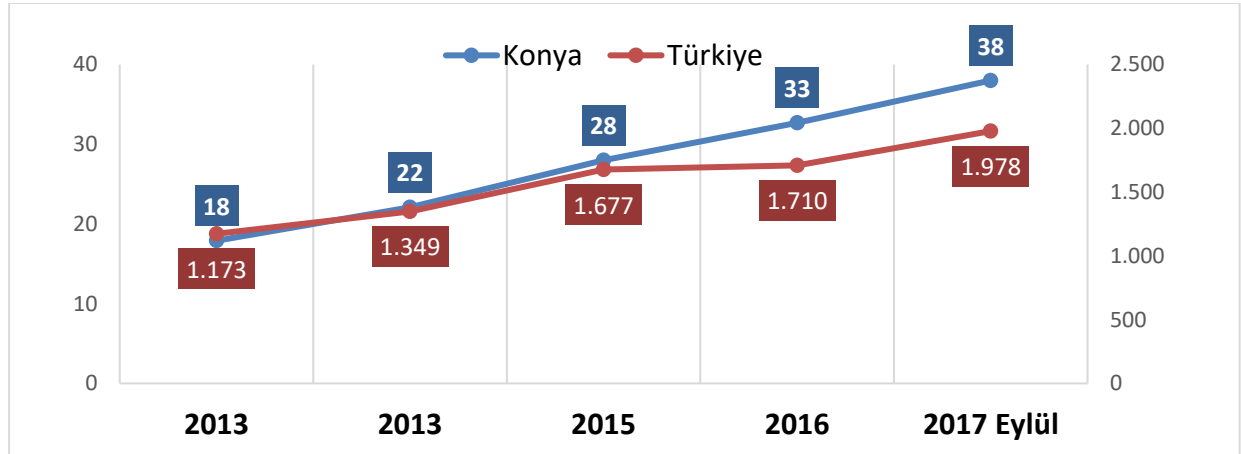
4. 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN KONYA İŞ ÂLEMİNE YANSIMALARI

15 Temmuz darbe girişiminin genel anlamda Türkiye ekonomisine etkileri olduğu gibi özelde de Konya ekonomisi için etkileri olmuştur. Bu anlamda özellikle kredi ve mevduat rakamları ile yatırım oranlarının incelenmesi, girişimin etkilerini inceleme anlamında doğru verileri sunacaktır.

4.1 Kredi Verileri İle Konya

Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Risk Merkezi 2017 Eylül verilerine göre; 2013 yılından 2017 Eylül dönemine kadar nakit kredi kullanımı Türkiye’de %69 artış gösterirken bu oran Konya’da %112 olarak gerçekleşmiştir.

Konya ve Türkiye Nakit Kredi Rakamları (2013-2017 Eylül) Milyar TL

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi

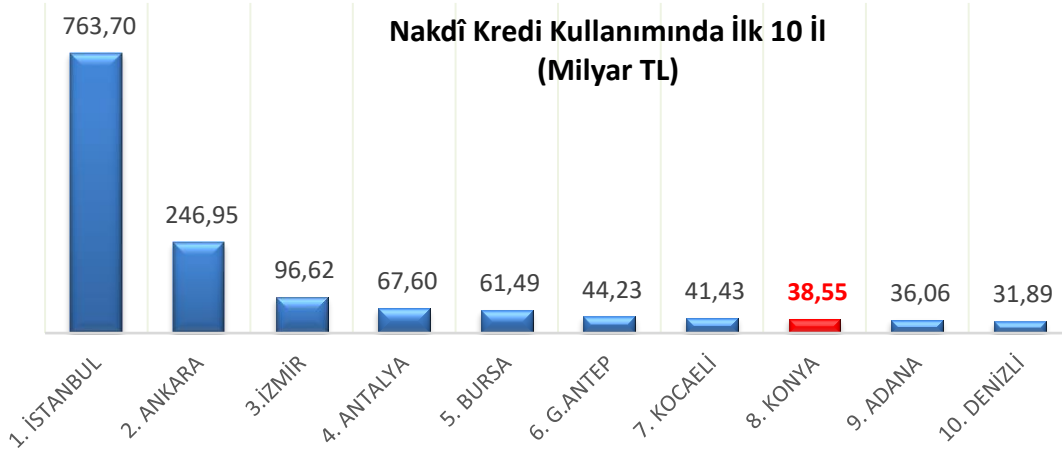
Türkiye’deki nakit kredi dağılımlarının son 5 yıllık akışı incelendiğinde ise 2013, 2014 ve 2015 yıllarında Konya’nın 9. sırada yer aldığı görülür iken, 2016 yılında kredi kullanımı artarak 7. sıraya yükselmiştir.

Nakit Kredi Kullanımı Konya/Türkiye (2013-2017 Eylül) Milyar TL

Yıl	Konya	İl Sırası	Türkiye	Konya’nın Yüzdelik Dilimi
2013	17,98	9	1.173,63	1,5 %
2014	22,14	9	1.349,23	1,6 %
2015	28,01	9	1.677,44	1,7 %
2016	32,70	7	1.710,41	1,9 %
2017 Eylül	38,05	7	1.978,89	1,9 %

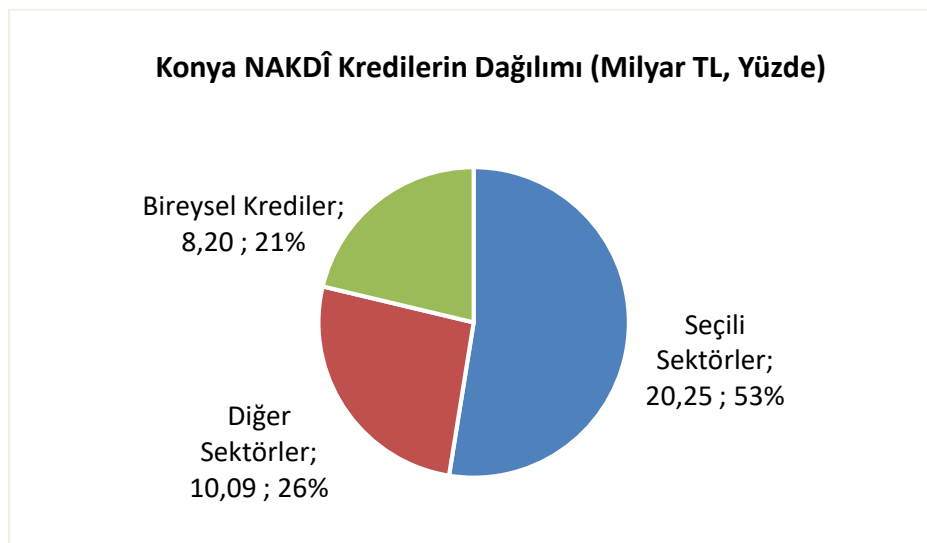
Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi

TBB Risk Merkezi verilerine göre (2017 ilk 6 ay); Türkiye’de en yüksek tutarda kredi kullanan 10 il; İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Bursa, Gaziantep, Kocaeli, Konya, Adana ve Denizli olarak sıralanmıştır. Kocaeli 2017 yılında bir üst sıraya yükselen il olmuştur.

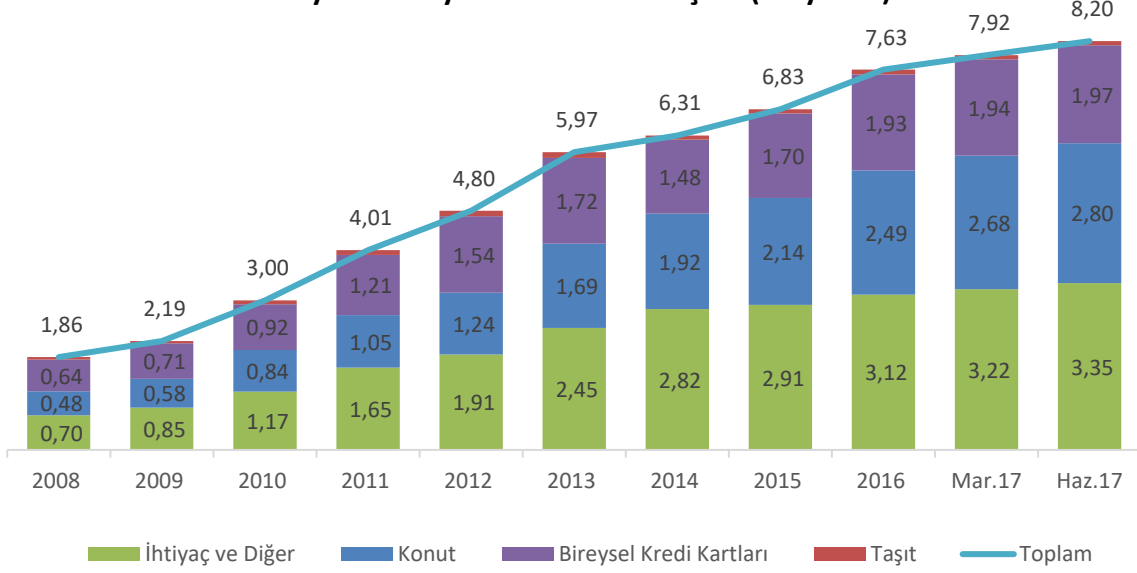
Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu FİNTÜRK Verileri

2017 yılı ilk 6 aylık verilerine göre Konya’nın kullandığı 38,55 Milyar TL’lik kredi üç ana başlıkta incelenebilir. TBB Risk Merkezi’nin verilerini açıkladığı “**Seçili Sektörler**” 20,25 Milyar TL ile **%53** oranında yer bulmuş ve kredi kullanımında ağırlığı oluşturmuştur. “**Diğer Sektörler**” olarak nitelendirilen ve teferruatı verilmeyen sektörler de **%26**’lık oranı 10,09 Milyar TL ile elde etmiştir. “**Bireysel Krediler**” olarak sınıflandırdığımız ve “İhtiyaç, Konut, Kredi Kartı ve Taşit” Kredilerini içeren başlık ise 8,20 Milyar TL ile **%21**’lik dilimde yer almıştır.

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu FİNTÜRK Verileri, 2017 Haziran

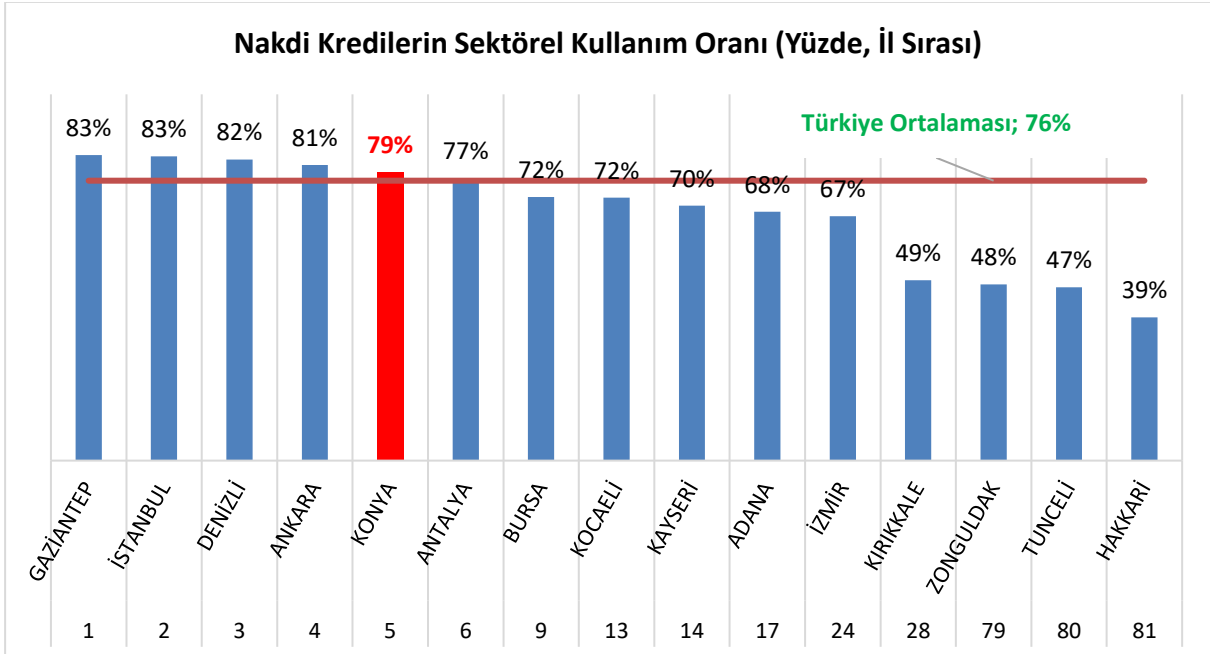
Konya'da Bireysel Kredilerin Gelişimi (Milyar TL)

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu FİNTÜRK Verileri

Konya kredi kullanım oranlarının dağılımı incelendiğinde çekilen kredilerden her 100 TL'nin 79 TL'sinin sektörel anlamda kullanılmak üzere alındığı görülmektedir. Diğer bir tabirle yaklaşık olarak %80'i işletmeler tarafından yatırım vb. amaçla çekilmiştir.

Nakdi Kredilerin Sektörel Kullanım Oranı (Yüzde, İl Sırası)

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu FİNTÜRK Verileri

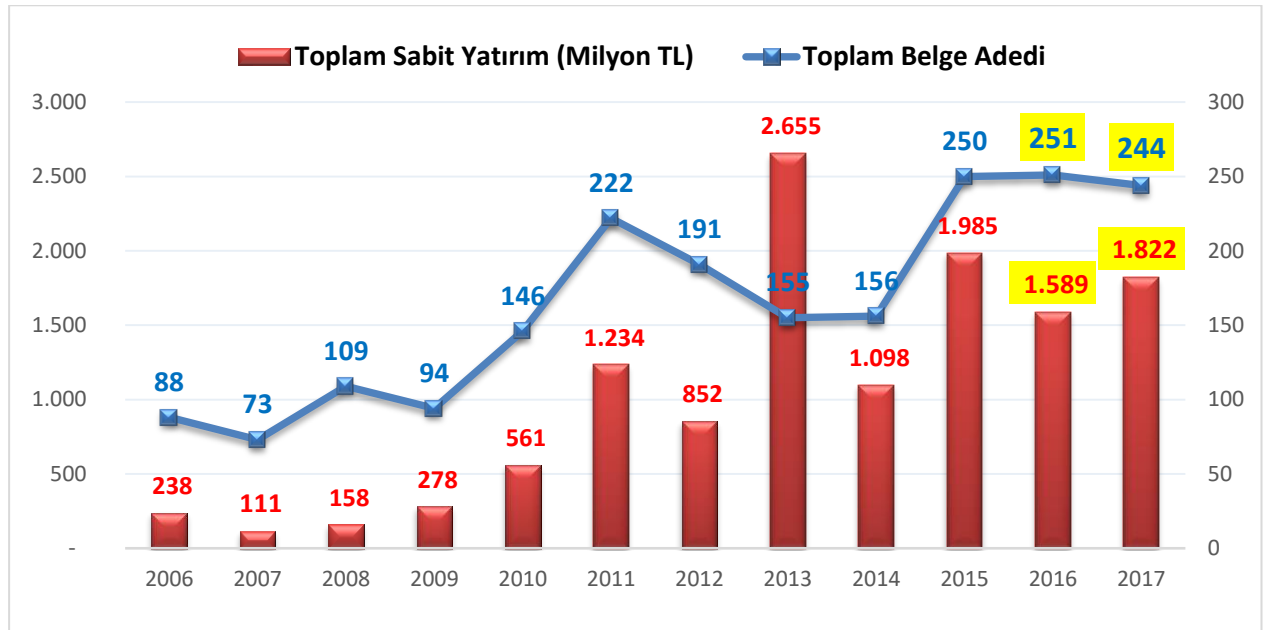
Konya; “Nakdi Kredi Kullanım” verilerinde Türkiye’de 8. sırada yer almakla birlikte, bu kredilerin kullanım ağırlığına bakıldığında %79’unu sektörel amaçla kullanmıştır. Bu veriler ile Konya, nakdi kredileri sektör bazında en fazla kullanan 5. il durumundadır.

Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi verileri; Konya’nın kredi kullanımında önde olduğunu fakat bu kredileri bireysel değil sektörel ağırlıklı çektiğini göstermektedir. Bir sonraki süreçte incelenmesi gereken veri ise, çekilen kredilerin yatırıma ne kadar döndüğünün daha teferruatlı sorgulanması olacaktır.

4.2 Yatırım Teşvik Verileri ile KONYA

Ekonomi Bakanlığı verilerine göre; Konya’da 2006 yılında 88 adet “Yatırım Teşvik Belgesi” alınır iken, takip eden yıllarda bu rakam hızla yükselme eğilimine girmiştir. 2011 yılında 222’ye kadar yükselen teşvik belgesi adedi; 2014 küresel krizin de yansıması ile 156 adede düşmüş fakat hemen sonra 2015’de 250’ye çıkmıştır.

Konya Teşvik Belge Adedi ve Toplam Yatırım (Milyon TL) (2006 – 2017 İlk 9 Ay)

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

15 Temmuz darbe girişiminin Türkiye ekonomisine kısa vadede negatif yansımaları etkisini gösterdikten sonra 2016 yılında da adetler normal seyrini devam ettirmiştir. 2017 ilk 9 ayında ise hükümetimizin de destekleri ile bir ivme kazanmış ve 244 belge rakamına ulaşılmıştır.

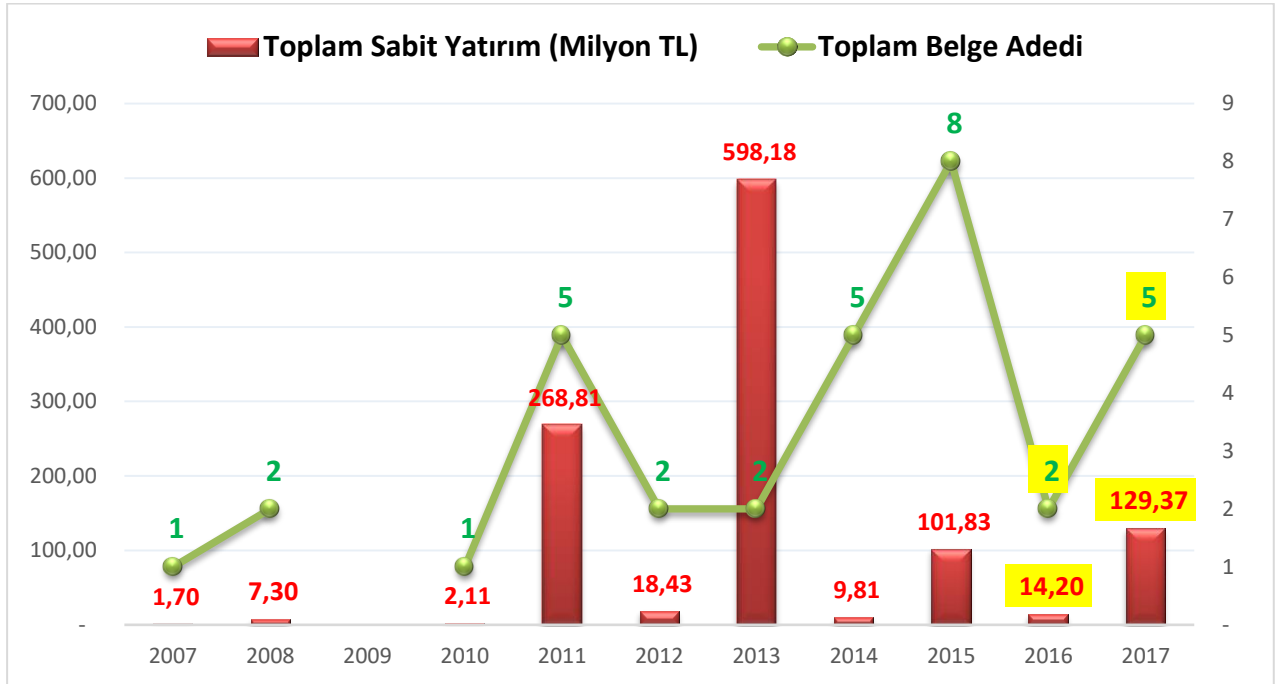
Yine Ekonomi Bakanlığı verileri ile Konya’daki toplan yatırımlar incelendiğinde 2006-2014 yıllarında gözle görünür bir artış süreci devam ederken (2014 krizi yatırımlarda da hissedilmiştir)

2016 yılında yaşanan darbe girişimi sonucu, 2015’de 1,99 Milyar TL olan yatırımlar 2016’da 1,59 Milyar TL’ye gerilemiştir. 2017 yılında devletimizin teşvikleri ile her ne kadar bir canlanma görülse de (2017 ilk 9 ayı 1,83 Milyar TL) **15 Temmuz darbe girişiminin, yatırımlara ciddi sekte vurduğu ortadadır.**

15 Temmuz darbe girişiminin Konya ekonomisindeki etkilerini daha iyi anlamak için Konya’daki yatırım teşvik belgelerinin yabancı sermaye verilerini incelemek de önemlidir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere; yıllara göre yükseliş ivmesini yakalayan yatırım tutarları ve alınan yabancı menşeli **teşvik belge adetleri, 2016 yılında birden çok ciddi düşüş göstermiştir.** 2015’de 8 belge alınmış iken, 2016’da bu sayı 2’ye inmiştir.

Yabancı sermaye menşeli sabit yatırımların toplam tutarına bakıldığı zaman da 2013 yılında zirveye ulaşıldığı (598,18 Milyon TL) ve 2015’de 101,83 Milyon TL yatırım yapıldığı görülmekle birlikte 2016 yılında sadece 14,20 Milyon TL’lik bir yatırım gerçekleşmiştir.

Konya Yabancı Sermaye Menşeli Yatırım Teşvik Verileri, (2006 – 2017 İlk 9 Ay)

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

2017 yılında devletimizin destek ve teşvikleri ile Türkiye genelinde olduğu gibi Konya’da da yatırımlar konusunda bir hareketlenme görülmüş ve ilk 9 ayda 5 yabancı sermaye menşeli teşvik belgesi alınmış, toplam sabit yatırım tutarı da yaklaşık 130 Milyon TL’ye yükselmiştir.

5. SONUÇ

15 Temmuz darbe girişiminden sonra, Türkiye’de son yıllarda sağlanan makroekonomik yönetim başarısı sayesinde oluşan güçlü finansal ve ekonomik yapı, muhtemel bir ekonomik kriz tehdidini önlemiştir. Bu darbe girişiminin Türkiye ekonomisine kısa vadede negatif yansımaları olmuş ve piyasalarda yaşanan gelişmelere belli ölçüde tepki vermiştir. Türkiye ekonomisi toparlanmaya ve büyümeye devam etmiştir.

Hain darbe girişimine teşebbüs edenlerin ve onları destekleyenlerin oluşturduğu algı gerek Türkiye’de gerekse Konya’da uluslararası yatırımcıların yatırım kararlarını ertelemelerine ya da dondurmalarına yol açmıştır. Uluslararası yatırımcıların ülkemize sıcak para dışında istihdamı ve üretimi artıracak yatırımlar yapmasının yolu, **güven** üzerine kuruludur. Bu güvenin gerçekleştirilmesi noktasında Konya iş âlemi, hükümetimizin yapısal reformlarını desteklemektedir ve hızla hayata geçirilmesi için üzerine düşen vazifeyi yapmaya hazırdır.

Türkiye ekonomisinin dayanıklı yapısı ve siyasi istikrar sayesinde, makroekonomik göstergelerde ciddi bir problem yaşanmamasına rağmen, **ekonomideki yapısal reformların gerekliliği** de bir kez daha görülmüştür. Bu bağlamda, yatırımların ve dev projelerin hız kesmeden devam etmesi gerekmektedir. Diğer yandan, orta gelir tuzağına düşmemek ve kişi başı milli gelir seviyesinin yükseltilmesi için **ekonomik üretim yapısı, teknoloji odaklı olarak** zaman içerisinde değişmelidir. Bu amaçla AR-GE faaliyetlerinin hızlanması için kaynak artışı, destek ve teşvikler artırılmalıdır.

Ekonomide normalleşmenin sağlanması için de yatırım ortamını güçlendirecek adımların süratle atılması gerekmektedir. Devam eden üretim ve ihracat paketi çalışmalarının, yatırımların niteliğini artıracak yeni teşvik unsurlarını içerecek şekilde güçlendirilmesi ve tamamlanarak bir an önce uygulamaya konması, Türkiye’nin yüksek teknolojili yatırımlara pozitif ayrımcılık yapan bir vergi reformuna gitmesi acil ihtiyaçtır. Yatırım ortamımızı diğer ülkelerle sadece eşitleyecek değil, bir adım öne çıkaracak adımlar atmaya daha çok ihtiyacımız vardır.

Son dönemde döviz kurundaki yükselmelerin ve faiz oranlarındaki artışın önüne geçilmesi için gerekli hamleler yapılmalı ve Konya iş âleminin yatırım için gerekli krediye ulaşabilmesi sağlanmalıdır. Yine bununla birlikte yabancı yatırımcıların tekrar harekete geçmesi için reform paketlerinin hızlanması da elzemdir.

Yine son günlerde gündemde olan yerli otomobilin yapılmasına yönelik olarak, Konya olarak avantajlarımız olduğu unutulmamalıdır. Biz Orta Anadolu'dayız. Türkiye içindeki tüm pazarlara ulaşım kolaylığımız vardır. Konya'daki 4 üniversitede de mühendislik fakültesi bulunmaktadır ve yetişmiş insan gücümüz hali hazırda vardır. Otomotiv sektöründeki mevcut ciddi alt yapıma ek olarak fabrikaya uygun arazi yapımız müsaittir. Otomotiv üretimi konusunda tek eksikliğimiz görünen "limana olan mesafe" konusunda ise Konya'nın çok yoğun bir çabası vardır. Bu konuda da "Lojistik Merkez" temelimiz bizzat Başbakanımız tarafından atılmış, inşaatı hızla devam etmektedir. Konya-Karaman hızlandırılmış demir yolu hattı bitmek üzeredir. Karaman-Mersin hattının da proje ihalesi yapılmıştır. Dolayısıyla Konya iş âlemi, yerli otomobil üretimi için a'dan z'ye kendini hazır hissetmektedir.

Sonsöz olarak;

Son 2-3 yıldır bütün bu olup bitenlere rağmen, Türkiye ekonomisi 2017'nin ilk yarısında yüzde 5'in üzerinde güçlü bir büyüme performansı sergilemiştir. Devletimizin ve milletimizin bu mukavemet gücünün, 15 Temmuz şokundan kısa sürede kurtulmamızı, yeniden ve daha güçlü bir şekilde büyümeye ve kalkınmaya devam etmemizi sağlayacağına inancımız tamdır. Bu noktada Konya Ticaret Odası, üyeleriyle birlikte devletin en büyük destekçisi olmaya devam edecektir.

6. KAYNAKÇA

- 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Türkiye Ekonomisi, Erdal Tanas Karagöl
- 15 Temmuz Darbe Girişiminin Ekonomik Etkileri "Dünü ve Bugünü", Feyzullah Altay, Konya Ticaret Odası Araştırma Raporu
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu FİNTÜRK Verileri
- Konya Kredileri Nerede Kullanıyor? Ahmet Çelik, Konya Ticaret Odası Araştırma Raporu
- T.C. Ekonomi Bakanlığı, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü
- TBMM 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimini Araştırma Komisyonu Raporu

Hazırlayan:

Ahmet Çelik

Konya Ticaret Odası, Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

ahmetcelik@kto.org.tr